

**بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۵):
درآمدها و اعتبارات استانی در لایحه بودجه
(ویرایش اول)**

شماره مسلسل: ۲۰۴۰۶

کد موضوعی: ۲۳۰

دوره دوازدهم - سال اول

ثبت: ۲۶۰

عنوان گزارش: بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۵): درآمدها و اعتبارات در لایحه بودجه (ویرایش اول)

نوع گزارش: طرح / لایحه ■ راهبردی □ نظارتی □
نام دفتر: مطالعات بخش عمومی (گروه بودجه)
تهیه و تدوین کننده: محمدحسین معماریان
همکار: محمدرضا اسکندری
ناظر علمی: سید عباس پرهیزکار
متقاضی: کمیسیون برنامه و بودجه و محاسبات
صفحه آرا: منیره حاجی محمدی

واژه‌های کلیدی:

۱. لایحه بودجه ۱۴۰۴
۲. بودجه استانی
۳. تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

تاریخ شروع مطالعه: ۱۴۰۴/۱۱/۱۷

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۱۱/۲۱

به نام خدا

فهرست مطالب

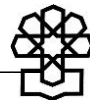
۱	چکیده
۱	خلاصه مدیریتی
۳	۱. مقدمه
۴	۲. تصویر کلان بودجه استانی از منظر منابع و مصارف
۶	۳. بررسی اعتبارات به تفکیک استان‌ها
۷	۱-۳. اعتبارات استانی به تفکیک استان
۸	۲-۳. ضریب بازگشت از درآمد استان
۹	۴. سرانه مصارف عمومی و اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها
۱۲	۵. بررسی نحوه توزیع اعتبارات ۱ درصد نفت و گاز
۱۳	۶. جمع‌بندی و پیشنهادها
۱۴	منابع و مآخذ

فهرست جداول

۴	جدول ۱. منابع عمومی و اختصاصی استانی (هزار میلیارد ریال)
۵	جدول ۲. مقایسه درآمدها و اعتبارات استانی و سهم آن از منابع عمومی (هزار میلیارد تومان)
۵	جدول ۳. مقایسه اعتبارات عمومی استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳
۵	جدول ۴. مقایسه اعتبارات اختصاصی استانی (میلیارد تومان)
۶	جدول ۵. اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای استانی (میلیارد تومان)
۷	جدول ۶. رشد اعتبارات استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ (میلیارد تومان)
۹	جدول ۷. ضریب بازگشت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۴۰۳
۱۰	جدول ۸. سرانه اعتبارات استانی در لایحه ۱۴۰۴ (هزار تومان به‌ازای هر نفر)
۱۳	جدول ۹. تغییرات سهم استان‌ها از اعتبارات ۱ درصد نفت و گاز

فهرست اشکال

۱۱	شکل ۱ نمودار. سرانه مجموع اعتبارات استان
----	--

بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ کل کشور (۵):
درآمدها و اعتبارات استانی در لایحه بودجه
(ویرایش اول)

چکیده

اعتبارات هزینه‌ای که برای استان‌های کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ پیش‌بینی شده، معادل ۶۷ هزار میلیارد تومان و اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای معادل ۲۰۴ هزار میلیارد تومان است. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برای استان‌ها از ۵ محل تأمین می‌شود:

- اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای استانی به مبلغ ۴۶ هزار میلیارد تومان.
 - اعتبارات ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات منابع نفتی برای استان‌های نفت‌خیز و گازخیز (یک‌سوم) و مناطق کمتر توسعه‌یافته (دوسوم) به مبلغ ۳۶ هزار میلیارد تومان.
 - اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور به میزان ۳ درصد کل منابع عمومی بودجه به مبلغ ۱۱۰ هزار میلیارد تومان
 - اعتبارات موضوع ۰/۲۷ درصد مالیات بر ارزش‌افزوده به مبلغ ۴/۸ هزار میلیارد تومان.
 - اعتبارات انتقال یافته از ملی معادل ۷ هزار میلیارد تومان
- شایان‌ذکر است که علاوه بر اعتبارات فوق، اعتبارات از محل دستگاه‌های ملی که با عنوان اعتبارات ابلاغی هزینه‌ای و تملک‌دارایی سرمایه‌ای نام‌گذاری شده، نیز به استان‌ها تعلق می‌گیرد که به‌دلیل اینکه خارج از اختیارات مقامات استانی بوده و در اختیار وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های ملی است در این گزارش مورد توجه قرار نگرفته.

خلاصه مدیریتی

بیان / شرح مسئله

اعتبارات هزینه‌ای که برای استان‌های کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ پیش‌بینی شده، معادل ۶۷ هزار میلیارد تومان و اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای معادل ۲۰۴ هزار میلیارد تومان است. اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای برای استان‌ها از ۵ محل تأمین می‌شود:

- اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای استانی به مبلغ ۴۶ هزار میلیارد تومان.
- اعتبارات ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات منابع نفتی برای استان‌های نفت‌خیز و گازخیز (یک‌سوم) و مناطق کمتر توسعه‌یافته (دوسوم) به مبلغ ۳۶ هزار میلیارد تومان.

- اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور به میزان ۳ درصد کل منابع عمومی بودجه به مبلغ ۱۱۰ هزار میلیارد تومان
 - اعتبارات موضوع ۰/۲۷ درصد مالیات بر ارزش افزوده به مبلغ ۴/۸ هزار میلیارد تومان.
 - اعتبارات انتقال یافته از ملی معادل ۷ هزار میلیارد تومان
- شایان ذکر است که علاوه بر اعتبارات فوق، اعتبارات از محل دستگاه‌های ملی که با عنوان اعتبارات ابلاغی هزینه‌ای و تملک‌دارایی سرمایه‌ای نام‌گذاری شده، نیز به استان‌ها تعلق می‌گیرد که به دلیل اینکه خارج از اختیارات مقامات استانی بوده و در اختیار وزارتخانه‌ها و دستگاه‌های ملی است در این گزارش مورد توجه قرار نگرفته.

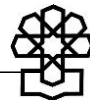
نقطه نظرات / یافته‌های کلیدی

مطابق با قانون استفاده متوازن از امکانات کشور مصوب ۱۳۹۴، دولت مکلف است سالیانه ۳ درصد از منابع بودجه عمومی را به منظور استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه یافته و تحقق پیشرفت و عدالت در قالب ردیف مشخص با همین عنوان تعیین کند. این اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، برابر با ۱۱۰ هزار میلیارد تومان پیشنهاد شده است؛ این در حالی است که ۳ درصد منابع بودجه عمومی (منابع عمومی به علاوه درآمدهای اختصاصی) برابر با ۱۶۱ هزار میلیارد تومان می‌شود.

در رابطه با سهم ۳ درصد استان‌ها از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز و میعانات گازی هم می‌توان عنوان داشت که مطابق جدول (۵) لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ رقم کل منابع حاصل از صادرات نفت و گاز و میعانات گازی ۶۰۴ هزار میلیارد تومان است که در این صورت ۳ واحد درصد منابع استانی برای ۴۸ هزار میلیارد تومان خواهد شد. در صورت کسر مبلغ لازم برای تهاتر نفت با هدف تأمین فرآورده‌های نفتی (معادل ۶۵ هزار میلیارد تومان) برای نیاز مصرف داخلی از سرجمع صادرات، سهم بودجه استان‌ها به ۴۳ هزار میلیارد تومان خواهد رسید.

بالاترین رشد اعتبار مربوط به استان‌های هرمزگان (۸۲ درصد)، سیستان و بلوچستان (۴۶ درصد) و فارس (۴۴ درصد) است. همچنین کمترین رشد اعتبارات را استان خوزستان (۱۱ درصد)، بوشهر (۲۱ درصد) و کرمان (۲۵ درصد) به خود اختصاص داده‌اند. همچنین در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ متوسط رشد اعتبارات استان‌ها ۳۷ درصد است.

سرانه مجموع اعتبارات استانی حدود ۳ میلیون و ۱۳۸ هزار تومان بوده و سرانه اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای استانی برابر با ۲ میلیون و ۳۶۱ هزار تومان است. از نظر توزیع استانی، بیشترین سرانه مجموع اعتبارات برای استان‌های ایلام (۱۰/۱ میلیون تومان)، کهگیلویه و بویراحمد (۷/۹ میلیون تومان) و بوشهر (۷/۶ میلیون تومان) بوده و کمترین سرانه مجموع اعتبارات استانی مربوط به استان‌های تهران (۷۵۸ هزار تومان)، اصفهان (۱/۸ میلیون تومان) و البرز (۱/۹ میلیون تومان) است. از نظر اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای بیشترین سرانه اعتبارات عمرانی مربوط به استان‌های ایلام (۷/۵ میلیون تومان) بوشهر (۶/۵ میلیون تومان)، و کهگیلویه و بویراحمد (۶ میلیون تومان) است. کمترین سرانه اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای نیز مربوط به استان‌های تهران (۴۴۶ هزار تومان)، اصفهان (۱/۲ میلیون تومان) و البرز (۱/۴ میلیون تومان) است. بخش زیادی از این اعتبارات از محل اعتبارات استفاده متوازن از امکانات کشور بوده و از منظر محرومیت زدایی در گزارش اعتبارات محرومیت‌زدایی مورد بررسی قرار گرفته است.

پیشنهاد راهکارهای تقنینی، نظارتی یا سیاستی

ضرورت بررسی میزان اثربخشی سیاست‌های کاهش شکاف توسعه‌ای در سال‌های اخیر از طریق سازوکارهای توزیع اعتبارات در بودجه:

از جمله اعتباراتی که با هدف محرومیت‌زدایی در قوانین بودجه سنواتی درج و پرداخت می‌شود عبارتند از: اعتبارات ۳ درصد درآمد نفت و گاز برای استان‌های محروم و نفت‌خیز و اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور که ۳ درصد منابع بودجه عمومی است. این اعتبارات در چند دهه گذشته نه تنها محدود نشده، بلکه نرخ آن و مبنای محاسبه آن نیز افزایش یافته و می‌توان گفت سهم اعتبارات محرومیت‌زدایی از مصارف بودجه روند صعودی داشته است. درباره این اعتبارات باید به این سؤال اساسی پاسخ داد که آیا در طول این سال‌ها، تخصیص این اعتبارات توانسته استان‌های کمتر برخوردار را به متوسط توسعه کشور نزدیک کند یا شکاف توسعه‌ای میان‌ها را کاهش دهد؟ نظر به اصل (۴۸) قانون اساسی، مادامی که نیاز و استعداد رشد هر استان مشخص نشود، عادلانه بودن یا نبودن توزیع درآمدهای ملی در سطح استان‌ها، قابل ارزیابی نخواهد بود.

در این راستا مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی مجزا به بررسی وضعیت اعتبارات محرومیت‌زدایی در لایحه بودجه پیشنهادی دولت به‌عنوان برنامه‌ریزی محرومیت‌زدایی دولت در سال پیش‌رو پرداخته است. در این گزارش توزیع استانی اعتبارات محرومیت‌زدایی و همچنین هدفمند بودن آن مورد ارزیابی قرار گرفته است [۳].

۱. مقدمه

یکی از مهم‌ترین اهداف تمرکز زدایی اعتقاد به این موضوع است که سطوح پایین‌تر دولت به دلیل مواردی نظیر سطح اطلاعات دقیق‌تر امکان انجام وظیفه دولت مرکزی (ملی) را در کیفیت بهتر دارند. یکی از معیارهای مهم در ارزیابی میزان تمرکز زدایی میزان مخارجی است که سطوح پایین‌تر از دولت مرکزی (نظیر استانی، محلی و...) انجام می‌دهند. به عبارت دیگر هرچه سهم مخارج این سطوح دولت نسبت به دولت مرکزی افزایش یابد، دولت به همان اندازه غیر متمرکزتر است.

در بودجه سالیانه ایران نیز منابعی برای انجام بخشی از وظایف دولت به استان‌ها اختصاص می‌یابد. این منابع توسط شورای برنامه ریزی استان به وظایف مشخص اختصاص می‌یابد. البته ذکر این نکته اهمیت دارد که اعتبارات عمومی که در استان‌ها هزینه می‌شود، صرفاً از محل بودجه استانی نیست و از محل اعتبارات ملی نیز منابعی در استان‌ها هزینه می‌شود که بعضاً ارقام آن بیشتر است ولی به دلیل آنکه تصمیم‌گیری آن در استان انجام نمی‌شود بودجه استانی نبوده و در راستای تمرکز زدایی نیست. اعتبارات استانی در جدول شماره ۱۰ لایحه مشخص شده است.

هدف این گزارش، بررسی بودجه استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ بوده و به صورت ذیل سازمان‌دهی شده است: ابتدا تصویر بودجه استانی از منظر منابع و مصارف ارائه شده و سپس با توجه به اطلاعات تفصیلی ارائه شده در لایحه بودجه، درآمدها، اعتبارات هزینه‌ای و اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای به تفکیک ۳۱ استان مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

۲. تصویر کلان بودجه استانی از منظر منابع و مصارف

منابع عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برابر با ۴۹۵۶ هزار میلیارد تومان است که از این میان حدود ۳۴۸۵ هزار میلیارد ریال به صورت ملی و ۱۴۷۱ هزار میلیارد تومان به صورت استانی است. سهم منابع عمومی ملی ۷۰ درصد و سهم منابع استانی ۳۰ درصد است. همچنین منابع عمومی به جز منابع تعهدزا (واگذاری دارایی‌های مالی) برابر با ۳۳۷۶ هزار میلیارد تومان است که از این میان حدود ۱۹۰۵ هزار میلیارد تومان به صورت ملی و ۱۴۷۱ هزار میلیارد تومان به صورت استانی است که سهم منابع عمومی ملی ۵۶ درصد و سهم منابع استانی ۴۴ درصد است [۱].

نسبت‌های محاسبه شده فوق نمایش دهنده آن است که سهم استان‌ها در تأمین منابع عمومی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کاهش یافته است.

منابع بودجه عمومی دولت شامل «منابع عمومی دولت» و «درآمدهای اختصاصی دولت» است. به همین ترتیب منابع استانی به صورت عمومی و اختصاصی جمع آوری می‌شود. از میان منابع استانی به مبلغ ۱،۴۸۳ هزار میلیارد تومان، حدود ۰/۸ درصد (به مبلغ ۱۲ هزار میلیارد تومان) اختصاصی و مابقی عمومی است. کل منابع استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون سال ۱۴۰۳ حدود ۲۹ درصد رشد داشته و درآمدهای اختصاصی استانی با افزایش ۸۸ درصدی مواجه بوده است. بخش اصلی رشد منابع استانی ناشی از افزایش مالیات‌های استانی است. همچنین منابع حاصل از واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای به عنوان منابع استانی نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کاهش یافته است.

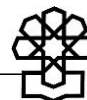
جدول ۱. منابع عمومی و اختصاصی استانی (هزار میلیارد ریال)

عنوان	قانون بودجه ۱۴۰۳	لایحه بودجه ۱۴۰۴	رشد (درصد)
کل منابع استانی	۱،۱۴۲	۱،۴۸۳	۲۹
منابع عمومی استانی	۱،۱۳۶	۱،۴۷۱	۲۹
منابع اختصاصی استانی	۶	۱۲	۸۸

مأخذ: همان.

مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برابر با ۴۹۵۶ هزار میلیارد تومان است که از این میان مبلغ ۴،۶۸۵ هزار میلیارد تومان به صورت ملی و ۲۷۱ هزار میلیارد تومان به صورت استانی است [۱]. سهم مصارف عمومی ملی ۹۴ درصد و سهم مصارف استانی ۶ درصد است. همچنین مصارف عمومی به جزء بازپرداخت تعهدات قبلی دولت (تملك‌دارایی‌های مالی) برابر با ۳۹۵۶ هزار میلیارد تومان است که از این میان حدود ۳،۶۸۵ هزار میلیارد ریال (۹۳ درصد) به صورت ملی و ۲۷۱ هزار میلیارد تومان (۷ درصد) به صورت استانی است.

مصارف استانی با ۳۰ درصد افزایش از ۲۰۸ هزار میلیارد تومان به ۲۷۱ هزار میلیارد تومان افزایش یافته این در حالی است که سهم آن از مصارف عمومی از ۸ درصد به ۶ درصد کاهش یافته است. به عبارت دیگر به دلیل رشد بودجه عمومی بیش از رشد بودجه استانی سهم بودجه استان در بودجه عمومی کاهش یافته است.

جدول ۲. مقایسه درآمدها و اعتبارات استانی و سهم آن از منابع عمومی (هزار میلیارد تومان)

عنوان	قانون بودجه سال ۱۴۰۳	لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	رشد (درصد)
مصارف استانی (سهم از مصارف عمومی به درصد)	۲۰۸ (۸)	۲۷۱ (۶)	۳۰

مأخذ: قانون بودجه سال ۱۴۰۳ و لایحه بودجه سال ۱۴۰۴

مقایسه اعتبارات عمومی استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ در مقایسه با قانون سال ۱۴۰۳ در جدول زیر مشاهده می‌شود. میزان افزایش اعتبارات هزینه‌ای ۳۴ درصد و اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای ۲۹ درصد است.

جدول ۳. مقایسه اعتبارات عمومی استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۳

در مقایسه با قانون سال ۱۴۰۲ (هزار میلیارد ریال)

عنوان	قانون بودجه سال ۱۴۰۳	لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	رشد (درصد)
اعتبارات هزینه‌ای استانی	۵۰	۶۷	۳۴
اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای استانی	۱۵۷	۲۰۴	۲۹
مصارف استانی	۲۰۷	۲۷۱	۳۰

مصارف اختصاصی استان‌ها نیز در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ معادل ۱۲ هزار میلیارد ریال است که نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳ با حدوداً ۱۰۰ درصد افزایش مواجه شده‌است.

جدول ۴. مقایسه اعتبارات اختصاصی استانی (میلیارد تومان)

عنوان	قانون بودجه سال ۱۴۰۲	لایحه بودجه سال ۱۴۰۳	رشد (درصد)
اعتبارات اختصاصی استانی	۱۲	۶	۱۰۰

برخی از دستگاه‌های مستقر در استان‌ها مانند دانشگاه‌ها و بیمارستان‌ها اگرچه ماهیت استانی دارند، اما دارای بودجه ملی هستند و در سرجمع جدول بودجه استانی لحاظ نشده‌اند. این امر موجب می‌شود که نتوان تصویر دقیقی از سهم استان‌ها در بودجه کشور به‌دست‌آورد. به‌عبارت‌دیگر آنچه در جدول ۱۰ لایحه بودجه تحت عنوان تصویر کلان بودجه استانی در سال ۱۴۰۴ به‌عنوان پرداخت‌های استانی آمده، بخش کوچکی از اعتباراتی است که به استان‌ها اختصاص می‌یابد. آنچه دولت برای بهداشت و درمان و آموزش عالی و... در طول سال هزینه می‌کند، بنابر تعریف‌های کنونی ماهیت ملی دارند و در این جدول ظاهر نمی‌شود. همچنین بخش مهمی از طرح‌های عمرانی ماهیت ملی دارند و اگرچه محل اجرای طرح در یک یا دو استان قرار دارد، اما درنهایت اعتبارات پرداختی برای این طرح‌ها ذیل اعتبارات طرح‌های ملی درج می‌شود.

تفکیک اعتبارات تملک‌دارایی‌های سرمایه‌ای از مبادی مختلف در جدول زیر ارائه شده‌است.

جدول ۵. اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای استانی (میلیارد تومان)

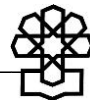
عنوان	قانون بودجه سال ۱۴۰۳	لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	رشد
اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای استانی	۳۰	۴۶	۵۳
اعتبارات موضوع قانون استفاده متوازن از امکانات کشور (مازاد بر بودجه استانی)	۸۵	۱۱۰	۲۹
اعتبارات ۳ درصد حاصل از درآمد نفت و میعانات	۳۴	۳۶	۵
۲۷ صدم درصد درآمد مالیات بر ارزش‌افزوده	۴	۴/۸	۲۰
۱۵ درصد حقوق مالکانه معادن	۲/۷	-	-
اعتبارات انتقال یافته از ملی به استانی	-	۷	-
کمک‌های اعتباری فعال سازی واحدهای راکد	۱/۷	-	-
مجموع	۱۵۷	۲۰۴	۲۹

مطابق با قانون استفاده متوازن از امکانات کشور مصوب ۱۳۹۴، دولت مکلف است سالیانه ۳ درصد از منابع بودجه عمومی را به منظور استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته و تحقق پیشرفت و عدالت در قالب ردیف مشخص با همین عنوان تعیین کند. این اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، برابر با ۱۱۰ هزار میلیارد تومان پیشنهاد شده‌است؛ این در حالی است که ۳ درصد منابع بودجه عمومی (منابع عمومی به‌علاوه درآمدهای اختصاصی) برابر با ۱۶۱ هزار میلیارد تومان می‌شود و بنابراین با اختلاف ۵۰ هزار میلیارد ریالی مواجه هستیم. گفتنی است، اعتبارات قانون استفاده متوازن از امکانات کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ با افزایش ۲۹ درصدی همراه بوده است.

در رابطه با سهم ۳ درصد استان‌ها از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز و میعانات گازی هم می‌توان عنوان داشت که مطابق جدول (۵) لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ رقم کل منابع حاصل از صادرات نفت و گاز و میعانات گازی ۶۰۴ هزار میلیارد تومان است که در این صورت ۳ واحد درصد منابع استانی برای ۴۸ هزار میلیارد تومان خواهد شد. در صورت کسر مبلغ لازم برای تهاتر نفت با هدف تأمین فرآورده‌های نفتی (معادل ۶۵ هزار میلیارد تومان) برای نیاز مصرف داخلی از سرجمع صادرات، سهم بودجه استان‌ها به ۴۳ هزار میلیارد تومان خواهد رسید که همچنان با مبلغ درج شده در بودجه استان‌ها حدود ۷ هزار میلیارد تومان فاصله دارد.

۳. بررسی اعتبارات به تفکیک استان‌ها

بر طبق اطلاعات موجود در جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، مجموع درآمدهای استانی کل استان‌ها معادل ۱۴۷۱ هزار میلیارد تومان است. در حالی که کل مصارف عمومی استان‌ها (هزینه‌ای و تملک‌دارایی سرمایه‌ای) برابر ۲۷۱ هزار میلیارد تومان است لذا، نسبت درآمدهای استانی به مصارف استانی معادل ۵/۴ برابر است. یعنی درآمدهایی که از استان‌ها تأمین می‌شود ۵/۴ برابر اعتباراتی است که توسط استان‌ها هزینه می‌شود. این نسبت در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ معادل ۵/۳ برابر بوده است که البته این نسبت بدون در نظر گرفتن اعتبارات ابلاغی است که از طریق وزارتخانه‌ها به صورت ملی تخصیص می‌یابد و نمایش‌دهنده درصدی از درآمدهاست که در استان درباره مصارف آن تصمیم‌گیری

می‌شود نه درصدی از درآمدها که در استان خرج می‌شود. در ادامه توزیع استانی این اعتبارات بررسی می‌شود:

۱-۳. اعتبارات استانی به تفکیک استان

جدول ۷ نشان‌دهنده اعتبارات استان‌ها در لایحه ۱۴۰۴ و رشد آن نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳ است. بالاترین رشد اعتبار مربوط به استان‌های هرمزگان (۸۲ درصد)، سیستان و بلوچستان (۴۶ درصد) و فارس (۴۴ درصد) است. همچنین کمترین رشد اعتبارات را استان خوزستان (۱۱ درصد)، بوشهر (۲۱ درصد) و کرمان (۲۵ درصد) به خود اختصاص داده‌اند. همچنین در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ متوسط رشد اعتبارات استان‌ها ۳۷ درصد است. دلیل تفاوت این نرخ با نرخ رشد محاسبه شده در جدول ۳ برای مصارف استانی وجود سه ردیف با عناوین زیرساخت‌های کمیته امداد و بهزیستی، تجهیز هنرستان‌های آموزش و پرورش و تخریب، بازسازی و مقاوم سازی مدارس است که در انتهای جدول (۱۰) ب قانون بودجه سال ۱۴۰۳ بدون توزیع استانی درج شده‌است.

جدول ۶. رشد اعتبارات استانی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ (میلیارد تومان)

ردیف	نام استان	اعتبارات قانون ۱۴۰۳	اعتبارات لایحه ۱۴۰۴	رشد
۱	هرمزگان	۶,۴۵۹,۲۴۵	۱۱,۷۷۷,۱۸۱	۸۲
۲	سیستان و بلوچستان	۱۱,۰۶۵,۱۶۱	۱۶,۱۶۳,۶۰۱	۴۶
۳	فارس	۱۰,۸۹۸,۳۹۶	۱۵,۶۶۲,۷۳۸	۴۴
۴	مازندران	۷,۴۴۱,۸۱۷	۱۰,۶۰۵,۲۹۸	۴۳
۵	لرستان	۶,۳۰۱,۹۸۴	۹,۰۲۱,۰۱۵	۴۳
۶	خراسان شمالی	۴,۲۰۳,۸۱۱	۵,۹۵۸,۹۶۶	۴۲
۷	گیلان	۶,۶۵۸,۸۲۰	۹,۳۶۸,۹۶۶	۴۱
۸	گلستان	۵,۷۰۰,۰۷۵	۸,۰۱۲,۹۷۷	۴۱
۹	اصفهان	۷,۱۵۷,۹۲۶	۹,۹۹۵,۲۱۸	۴۰
۱۰	تهران	۷,۸۵۹,۶۶۳	۱۱,۰۲۸,۳۵۴	۴۰
۱۱	همدان	۴,۶۷۴,۱۰۲	۶,۵۰۵,۹۷۶	۳۹
۱۲	چهار محال و بختیاری	۳,۵۸۸,۹۶۲	۴,۹۷۷,۹۵۹	۳۹
۱۳	کرمانشاه	۶,۱۳۱,۵۹۶	۸,۴۸۳,۲۶۷	۳۸
۱۴	قم	۲,۹۳۴,۰۷۷	۴,۰۶۱,۲۸۸	۳۸
۱۵	خراسان جنوبی	۴,۳۰۹,۵۶۶	۵,۹۶۳,۱۷۰	۳۸
۱۶	البرز	۴,۲۱۴,۰۲۹	۵,۸۰۹,۵۱۷	۳۸
۱۷	آذربایجان شرقی	۷,۴۸۴,۹۷۳	۱۰,۲۷۰,۱۸۲	۳۷
۱۸	آذربایجان غربی	۸,۲۸۷,۹۸۷	۱۱,۳۲۵,۷۶۶	۳۷
۱۹	خراسان رضوی	۱۰,۵۸۵,۵۰۴	۱۴,۴۷۸,۵۰۵	۳۷
۲۰	کردستان	۶,۲۶۶,۰۴۵	۸,۵۰۲,۲۵۳	۳۶
۲۱	سمنان	۳,۰۱۹,۵۶۲	۴,۱۱۸,۴۲۶	۳۶
۲۲	اردبیل	۴,۴۳۱,۹۶۰	۶,۰۴۷,۴۲۵	۳۶

ردیف	نام استان	اعتبارات قانون ۱۴۰۳	اعتبارات لایحه ۱۴۰۴	رشد
۲۳	قزوین	۳,۴۵۴,۸۶۷	۴,۶۸۲,۷۷۳	۳۶
۲۴	مرکزی	۳,۸۷۲,۲۰۹	۵,۲۱۴,۰۴۶	۳۵
۲۵	ایلام	۴,۵۴۵,۶۳۹	۶,۰۵۳,۲۳۶	۳۳
۲۶	زنجان	۳,۸۳۱,۶۰۶	۵,۱۰۱,۴۲۰	۳۳
۲۷	کهگیلویه و بویراحمد	۴,۷۳۰,۹۱۷	۶,۰۷۰,۴۹۹	۲۸
۲۸	یزد	۳,۸۸۸,۸۴۹	۴,۹۹۴,۱۲۴	۲۸
۲۹	کرمان	۱۰,۷۶۶,۰۴۸	۱۳,۴۶۵,۵۹۹	۲۵
۳۰	بوشهر	۸,۱۵۲,۱۷۱	۹,۸۹۸,۵۲۶	۲۱
۳۱	خوزستان	۱۶,۱۹۰,۴۳۳	۱۸,۰۱۹,۵۲۳	۱۱
	کل کشور	۱۹۹,۱۰۸,۰۰۰	۲۷۱,۶۳۷,۷۹۰	۳۶

مأخذ: جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴.

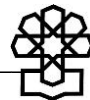
۲-۳. ضریب بازگشت از درآمد استان

برای مقایسه استان‌های کشور می‌توان از مفهوم ضریب بازگشت (برخورداری)^۱ از درآمد (منابع) استان نیز استفاده کرد. این ضریب که از نسبت مصارف عمومی استان به منابع عمومی استان حاصل می‌شود، میزان برخورداری استان از درآمدهایش را نشان می‌دهد. به عبارت دیگر این ضریب نشان می‌دهد، چه میزان از منابع درآمدی هر استان در اختیار استان برای مصارف عمومی استان قرار می‌گیرد. این ضریب معمولاً به صورت درصد بیان می‌شود و برای استان‌هایی که مصرف عمومی مازاد بر درآمدهایشان دارند، بیشتر از ۱۰۰ و برای استان‌هایی که مصرف عمومی کمتر از درآمدهایشان دارند کمتر از ۱۰۰ است. شاخص مذکور برای استان‌های کشور در جدول زیر ارائه شده و ترتیب استان‌ها برحسب بزرگی ضریب بازگشت رتبه‌بندی شده است. به عبارت دیگر استان‌های رتبه‌های بالاتر، استان‌هایی هستند که دارای مصارف عمومی بیشتری نسبت به درآمدهای استانی هستند. از آنجا که مقادیر ضریب بازگشت چه از نظر بزرگی برای کل کشور و چه از نظر توزیع میان استان‌های مختلف مستلزم مقایسه بوده، از قانون بودجه سال ۱۴۰۲ استفاده شده است.

این نسبت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برای ۱۱ استان سیستان و بلوچستان، کهگیلویه و بویراحمد، لرستان، ایلام، خراسان جنوبی، کردستان، خراسان شمالی، گلستان، کرمانشاه و اردبیل بیش از ۱۰۰ بوده که به معنای برخورداری بیش از ۱۰۰ درصدی استان از درآمدهایش است. این نسبت برای ۲۱ استان دیگر کمتر از ۱۰۰ است. بررسی ضریب بازگشت استان‌های مختلف نشان می‌دهد در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ استان‌ها نسبت به سال گذشته واگراتر شده‌اند. این موضوع از مقایسه خطای استاندارد ضریب بازگشت استان‌ها در دو سال قابل استخراج است.^۲ در قانون سال ۱۴۰۳ بیشترین ضریب بازگشت درآمد ۲۲۷ درصد بوده و ۶ استان دارای ضریب بیش از ۱۰۰ بوده‌اند، در حالی که در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ بیشترین نسبت مربوط به استان سیستان و بلوچستان برابر ۲۶۸ درصد و ۱۰ استان دارای ضریب بیش از ۱۰۰ هستند.

1. Retention Rate

۲. خطای استاندارد در قانون بودجه سال ۱۴۰۲ برابر ۵۲ و در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برابر ۶۴ است.

جدول ۷. ضریب بازگشت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ و مقایسه آن با قانون بودجه سال ۱۴۰۳

(درصد)

ضریب بازگشت قانون بودجه سال ۱۴۰۳	نام استان	ردیف	ضریب بازگشت لایحه بودجه سال ۱۴۰۴	نام استان	ردیف
۲۲۷	سیستان و بلوچستان	۱	۲۶۸	سیستان و بلوچستان	۱
۱۷۴	کهگیلویه و بویراحمد	۲	۱۸۶	کهگیلویه و بویراحمد	۲
۱۳۷	ایلام	۳	۱۷۶	لرستان	۳
۱۳۶	خراسان جنوبی	۴	۱۶۵	ایلام	۴
۱۱۱	لرستان	۵	۱۴۸	خراسان جنوبی	۵
۱۰۹	خراسان شمالی	۶	۱۴۱	کردستان	۶
۹۹	کرمانشاه	۷	۱۲۵	خراسان شمالی	۷
۹۱	اردبیل	۸	۱۲۳	گلستان	۸
۹۱	کردستان	۹	۱۱۱	کرمانشاه	۹
۷۷	همدان	۱۰	۱۰۳	اردبیل	۱۰
۷۴	گلستان	۱۱	۸۶	همدان	۱۱
۶۹	چهار محال و بختیاری	۱۲	۸۱	آذربایجان غربی	۱۲
۶۹	آذربایجان غربی	۱۳	۸۰	چهار محال و بختیاری	۱۳
۴۷	مازندران	۱۴	۵۵	گیلان	۱۴
۴۶	گیلان	۱۵	۵۴	مازندران	۱۵
۴۱	سمنان	۱۶	۴۸	فارس	۱۶
۳۸	قم	۱۷	۴۳	سمنان	۱۷
۳۳	بوشهر	۱۸	۳۶	قم	۱۸
۳۲	خوزستان	۱۹	۳۲	خراسان رضوی	۱۹
۲۹	فارس	۲۰	۳۰	بوشهر	۲۰
۲۷	خراسان رضوی	۲۱	۲۸	آذربایجان شرقی	۲۱
۲۵	آذربایجان شرقی	۲۲	۲۵	خوزستان	۲۲
۲۳	زنجان	۲۳	۲۲	زنجان	۲۳
۲۲	قزوین	۲۴	۲۱	قزوین	۲۴
۱۸	کرمان	۲۵	۲۱	هرمزگان	۲۵
۱۵	هرمزگان	۲۶	۱۷	کرمان	۲۶
۱۵	یزد	۲۷	۱۶	یزد	۲۷
۱۳	البرز	۲۸	۱۵	البرز	۲۸
۱۲	مرکزی	۲۹	۱۱	مرکزی	۲۹
۱۰	اصفهان	۳۰	۱۱	اصفهان	۳۰
۱	تهران	۳۱	۲	تهران	۳۱
۱۸	کل کشور		۱۸	کل کشور	

مآخذ: جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ و قانون بودجه سال ۱۴۰۳.

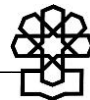
۴. سرانه مصارف عمومی و اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استان‌ها

یکی از شاخص‌های مورد استفاده در بررسی بودجه استانی، بررسی مصارف عمومی استان‌ها و اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای استان‌ها به صورت سرانه است. مشاهده سرانه استان‌ها می‌تواند در ارائه تصویری از بودجه استانی کمک‌کننده

باشد، البته باید توجه داشت که معیارهای تعیین اعتبارات استان نظیر سهم استان در تولید نفت و گاز، دسترسی به زیرساخت و سرانه مراکز درمانی و آموزشی بسیار متنوع است. از آنجایی که بخش اصلی اعتبارات هزینه‌ای استان صرف پرداخت حقوق و دستمزد کارکنان دولت در استان می‌شود لذا در جدول ۹ سرانه مصارف عمومی استان‌ها و سرانه اعتبارات تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی) استان ارائه شده است. همان‌طور که در جدول نشان داده شده، سرانه مجموع اعتبارات استانی حدود ۳ میلیون و ۱۳۸ هزار تومان بوده و سرانه اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای استانی برابر با ۲ میلیون و ۳۶۱ هزار تومان است. از نظر توزیع استانی، بیشترین سرانه مجموع اعتبارات برای استان‌های ایلام (۱۰/۱ میلیون تومان)، کهگیلویه و بویراحمد (۷/۹ میلیون تومان) و بوشهر (۷/۶ میلیون تومان) بوده و کمترین سرانه مجموع اعتبارات استانی مربوط به استان‌های تهران (۷۵۸ هزار تومان)، اصفهان (۱/۸ میلیون تومان) و البرز (۱/۹ میلیون تومان) است. از نظر اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای بیشترین سرانه اعتبارات عمرانی مربوط به استان‌های ایلام (۷/۵ میلیون تومان) بوشهر (۶/۵ میلیون تومان)، و کهگیلویه و بویراحمد (۶ میلیون تومان) است. کمترین سرانه اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای نیز مربوط به استان‌های تهران (۴۴۶ هزار تومان)، اصفهان (۱/۲ میلیون تومان) و البرز (۱/۴ میلیون تومان) است. البته باید توجه داشت که شاخص سرانه اعتبارات صرفاً برای روشن‌تر شدن وضعیت بودجه اختصاص یافته‌است و پیچیدگی‌هایی مانند میزان محرومیت و وسعت استان و... بر میزان اعتبارات مورد نیاز برای هر استان اثرگذار خواهد بود.

جدول ۸. سرانه اعتبارات استانی در لایحه ۱۴۰۴ (هزار تومان به‌ازای هر نفر)

استان	سرانه مجموع اعتبارات استانی	استان	سرانه اعتبارات عمرانی استانی
ایلام	۱۰،۱۳۹	ایلام	۷،۵۱۹
کهگیلویه و بویراحمد	۷،۹۵۶	بوشهر	۶،۵۳۹
بوشهر	۷،۶۸۵	کهگیلویه و بویراحمد	۶،۰۹۸
خراسان جنوبی	۶،۹۹۱	خراسان شمالی	۵،۲۸۷
خراسان شمالی	۶،۸۲۶	خراسان جنوبی	۵،۲۳۷
هرمزگان	۵،۷۵۶	هرمزگان	۴،۸۵۹
سمنان	۵،۱۶۷	سیستان و بلوچستان	۴،۰۹۹
لرستان	۵،۰۳۷	کردستان	۳،۹۳۸
کردستان	۵،۰۱۶	لرستان	۳،۸۹۹
چهارمحال و بختیاری	۴،۹۷۳	چهارمحال و بختیاری	۳،۷۰۱
سیستان و بلوچستان	۴،۸۳۲	سمنان	۳،۵۹۱
اردبیل	۴،۶۵۲	اردبیل	۳،۳۹۷
زنجان	۴،۵۳۹	زنجان	۳،۲۸۳
کرمانشاه	۴،۲۴۴	کرمانشاه	۳،۰۷۲
گلستان	۳،۹۴۹	کرمان	۳،۰۱۳
کرمان	۳،۹۱۶	گلستان	۲،۹۰۵
یزد	۳،۷۴۱	خوزستان	۲،۷۸۶
همدان	۳،۶۸۰	همدان	۲،۷۴۶

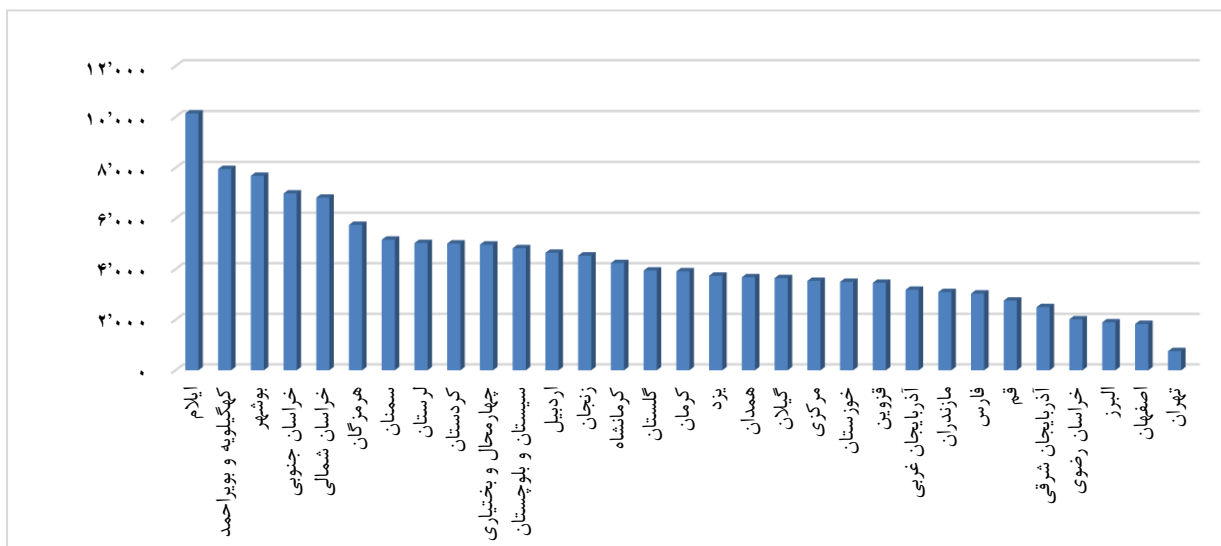

استان	سرانه مجموع اعتبارات استانی	استان	سرانه اعتبارات عمرانی استانی
گیلان	۳,۶۴۶	گیلان	۲,۶۷۸
مرکزی	۳,۵۳۷	یزد	۲,۶۲۲
خوزستان	۳,۴۹۸	مرکزی	۲,۵۷۵
قزوین	۳,۴۶۴	قزوین	۲,۵۴۸
آذربایجان غربی	۳,۱۸۶	آذربایجان غربی	۲,۴۷۱
مازندران	۳,۰۹۵	فارس	۲,۲۶۷
فارس	۳,۰۳۶	قم	۲,۰۸۷
قم	۲,۷۵۹	مازندران	۲,۰۸۰
آذربایجان شرقی	۲,۵۰۱	آذربایجان شرقی	۱,۸۳۷
خراسان رضوی	۲,۰۱۷	خراسان رضوی	۱,۴۷۷
البرز	۱,۸۹۷	البرز	۱,۴۲۴
اصفهان	۱,۸۳۳	اصفهان	۱,۲۴۶
تهران	۷۵۸	تهران	۴۴۶
کل کشور	۳,۱۳۸	کشور	۲,۳۶۱

مأخذ: جدول ۱۰ لایحه بودجه سال ۱۴۰۴.

در نمودار ۱ سرانه مجموع اعتبارات استان برای ۳۱ استان کشور ارائه شده است.

شکل ۱ نمودار. سرانه مجموع اعتبارات استان

۵. بررسی نحوه توزیع اعتبارات ۱ درصد نفت و گاز

سابقه قانونی اعتبارات ۳ درصد درآمد نفت خام و گاز طبیعی به قانون اختصاص دو در هزار درآمد ناشی از فروش نفت خام برای عمران و آبادانی مناطق نفت‌خیز مصوب (۱۳۷۹) باز می‌گردد و سپس در لایحه اصلاح جداول ۴ و ۸ قانون برنامه چهارم توسعه (مصوب ۱۳۸۳) و قانون بودجه سال ۱۳۸۵ این منابع به ۲ درصد افزایش یافت این حکم در ماده (۱۳۲) قانون برنامه پنجم مصوب (۱۳۸۹) تکرار شد.

بر اساس ماده (۱۳۲) قانون برنامه پنجم توسعه دولت باید ۲ درصد از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی را به ترتیب یک سوم به استان‌های نفت‌خیز و گازخیز و دوسوم به شهرستانها و مناطق کمتر توسعه یافته جهت اجرای برنامه‌های عمرانی در قالب بودجه‌های سنواتی اختصاص دهد.

در جزء «۳» بند «الف» ماده (۲۶) قانون برنامه ششم توسعه مصوب (۱۳۹۵) این اعتبارات به ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات نفت خام و میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی افزایش یافت علاوه بر این مبنای محاسبه آن به پیش از کسر سهم صندوق توسعه ملی و شرکت ملی نفت تغییر کرد.

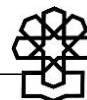
این اعتبارات در سال ۱۳۹۶ در بند «ت» ماده (۳۲) قانون احکام دائمی برنامه‌های توسعه دائمی گردید به‌موجب این بند دولت مکلف است ۳ درصد از درآمد حاصل از صادرات نفت خام و گاز طبیعی را به ترتیب یک سوم به استان‌های نفت‌خیز و گاز خیز که سهم هر استان بر اساس سهم آن استان در ارزش صادرات نفت خام و خالص صادرات گاز طبیعی تعیین می‌گردد و دوسوم به شهرستانهای مناطق کمتر توسعه یافته که بر اساس شاخص‌های توسعه نیافتگی به تفکیک شهرستان توسط سازمان برنامه و بودجه کشور تعیین می‌شود جهت اجرای برنامه عمرانی بودجه‌های سنواتی اختصاص دهد.

لذا بر اساس تصریح بند (ت) ماده (۳۲) قانون احکام دائمی مبنی بر اینکه «سهم هر استان بر اساس سهم آن استان در ارزش صادرات نفت خام و خالص صادرات گاز طبیعی تعیین می‌گردد» این قاعده تقسیم تغییر کرد و سهم استان‌هایی که تولیدکننده گاز طبیعی هستند نسبت به وضعیت قبلی به شدت کاهش یافت.

در بند الف ماده (۱۴) قانون برنامه هفتم پیشرفت^۱ تصریح فوق‌الذکر حذف شده و به جای آن عبارت «سهم هر استان در ارزش تولید نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی که بر مبنای قیمت صادراتی این سه محصول ارزش‌گذاری می‌شود» افزوده شد. این تغییر منجر به افزایش سهم استان‌های تولیدکننده گاز طبیعی نسبت به وضعیت قبل خواهد شد.

در جدول زیر تغییرات نحوه توزیع یک درصد فوق‌الذکر میان استان‌های نفت خیز و گاز خیز در قانون بودجه سال ۱۴۰۳ و ۱۴۰۴ نمایش داده شده است.

۱. الف - دولت مکلف است یک-سوم از سه -درصد (۳٪) درآمد حاصل از صادرات نفت خام، میعانات گازی و خالص صادرات گاز طبیعی را براساس سهم هر استان در ارزش تولید نفت خام، میعانات گازی و گاز طبیعی که بر مبنای قیمت صادراتی این سه محصول ارزش‌گذاری می‌شود به استان های نفت-خیز و گاز-خیز و دو سوم باقیمانده را به شهرستان-ها، بخشها و دهستان-های کمتر توسعه-یافته که بر اساس شاخصهای توسعه نیافتگی توسط سازمان تعیین می‌شوند، تخصیص دهد.
تبصره ۱- نحوه توزیع درآمد حاصل از یک-سوم میادین نفت و گاز دریایی استان های ساحلی توسط شورای برنامه ریزی و توسعه استان ذریبط تصویب و اجرا می‌شود.
تبصره ۲- آیین-نامه اجرایی این بند توسط سازمان و با همکاری وزارت نفت تهیه می-شود و به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

جدول ۹. تغییرات سهم استان‌ها از اعتبارات ۱ درصد نفت و گاز

تغییرات (سهم)	لایحه ۱۴۰۴		قانون ۱۴۰۳		استان
	سهم	مقدار	سهم	مقدار	
کاهش	.۰۰	۳۵،۱۰۰	.۰۰	۵۷،۰۰۰	استان کرمانشاه
کاهش	.۳۱	۳۷،۳۳۰،۵۰۰	.۵۱	۵۷،۲۷۹،۰۰۰	استان خوزستان
افزایش	.۰۶	۶،۹۲۹،۷۰۰	.۰۲	۲،۶۷۴،۰۰۰	استان فارس
افزایش	.۰۳	۳،۲۷۱،۱۰۰	.۰۱	۸۸۱،۰۰۰	استان خراسان رضوی
افزایش	.۲۳	۲۷،۸۰۶،۲۰۰	.۰۲	۲،۷۹۱،۰۰۰	استان هرمزگان
کاهش	.۰۰	۴۰،۱۰۰	.۰۰	۷۱،۰۰۰	استان لرستان
کاهش	.۰۲	۲،۵۵۶،۹۰۰	.۰۳	۳،۸۶۰،۰۰۰	استان ایلام
کاهش	.۰۴	۴،۲۷۸،۱۰۰	.۰۷	۷،۶۷۵،۰۰۰	استان کهگیلویه و بویراحمد
کاهش	.۳۲	۳۹،۰۵۴،۱۰۰	.۳۴	۳۸،۰۰۱،۰۰۰	استان بوشهر
افزایش	.۰۰	۱۶۵،۲۰۰	.۰۰	۴۴،۰۰۰	استان قم
	۱،۰۰	۱۲۱،۴۶۷،۰۰۰	۱،۰۰	۱۱۳،۳۳۳،۰۰۰	مجموع

آیین نامه بند الف ماده (۱۴) قانون برنامه هفتم پیشرفت که قرار بود الگوی تقسیم اعتبارات میان استان‌ها را مشخص نماید مصوب نشده است، همچنین آماری هم از تولید نفت و گاز به تفکیک استان در دسترس نیست. لذا امکان راستی آزمایی اجرای حکم قانون برنامه در این گزارش وجود ندارد. اما با توجه به آنکه سهم استان‌های تولیدکننده گاز نظیر خراسان رضوی و فارس افزایش یافته است به نظر می‌رسد در راستای حکم قانون برنامه هفتم حرکت شده است.

۶. جمع‌بندی و پیشنهادها

منابع عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برابر با ۴۹۵۶ هزار میلیارد تومان است که از این میان حدود ۳۴۸۵ هزار میلیارد ریال به صورت ملی و ۱۴۷۱ هزار میلیارد تومان به صورت استانی است. سهم منابع عمومی ملی ۷۰ درصد و سهم منابع استانی ۳۰ درصد است. همچنین منابع عمومی به جز منابع تعهدزا (واگذاری دارایی‌های مالی) برابر با ۳۳۷۶ هزار میلیارد تومان است که از این میان حدود ۱۹۰۵ هزار میلیارد تومان به صورت ملی و ۱۴۷۱ هزار میلیارد تومان به صورت استانی است که سهم منابع عمومی ملی ۵۶ درصد و سهم منابع استانی ۴۴ درصد است.

نسبت‌های محاسبه شده فوق نمایش دهنده آن است که سهم استان‌ها در تأمین منابع عمومی در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ نسبت به قانون بودجه سال ۱۴۰۳ کاهش یافته است.

مصارف عمومی دولت در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ برابر با ۴۹۵۶ هزار میلیارد تومان است که از این میان مبلغ ۴،۶۸۵ هزار میلیارد تومان به صورت ملی و ۲۷۱ هزار میلیارد تومان به صورت استانی است. سهم مصارف عمومی ملی ۹۴ درصد و سهم مصارف استانی ۶ درصد است. همچنین مصارف عمومی به جزء بازپرداخت تعهدات قبلی دولت (تملك‌دارایی‌های مالی) برابر با ۳۹۵۶ هزار میلیارد تومان است که از این میان حدود ۳،۶۸۵ هزار میلیارد ریال (۹۳ درصد) به صورت ملی و ۲۷۱ هزار میلیارد تومان (۷ درصد) به صورت استانی است.

مصارف استانی با ۳۰ درصد افزایش از ۲۰۸ هزار میلیارد تومان به ۲۷۱ هزار میلیارد تومان افزایش یافته‌است و از منظر سه از مصارف عمومی از ۸ درصد به ۶ درصد کاهش یافته‌است.

بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که درباره دو موضوع مهم زیر لازم است در مجلس تصمیم‌گیری لازم انجام شود:
۱- مطابق با قانون استفاده متوازن از امکانات کشور مصوب ۱۳۹۴، دولت مکلف است سالیانه ۳ درصد از منابع بودجه عمومی را به منظور استفاده متوازن از امکانات کشور و توزیع عادلانه و رفع تبعیض و ارتقای سطح مناطق کمتر توسعه‌یافته و تحقق پیشرفت و عدالت در قالب ردیف مشخص با همین عنوان تعیین کند. این اعتبارات در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴، برابر با ۱۱۰ هزار میلیارد تومان پیشنهاد شده‌است؛ این درحالی است که ۳ درصد منابع بودجه عمومی (منابع عمومی به‌علاوه درآمدهای اختصاصی) برابر با ۱۶۱ هزار میلیارد تومان می‌شود.

۲- در رابطه با سهم ۳ درصد استان‌ها از منابع حاصل از صادرات نفت و گاز و میعانات گازی هم می‌توان عنوان داشت که مطابق جدول (۵) لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ رقم کل منابع حاصل از صادرات نفت و گاز و میعانات گازی ۶۰۴ هزار میلیارد تومان است که در این صورت ۳ واحد درصد منابع استانی برای ۴۸ هزار میلیارد تومان خواهد شد. در صورت کسر مبلغ لازم برای تهاتر نفت با هدف تأمین فرآورده‌های نفتی (معادل ۶۵ هزار میلیارد تومان) برای نیاز مصرف داخلی از سرجمع صادرات، سهم بودجه استان‌ها به ۴۳ هزار میلیارد تومان خواهد رسید.

منابع و مآخذ

- [۱] لایحه بودجه سال ۱۴۰۴.
- [۲] قانون بودجه ۱۴۰۳.
- [۳] گزارش بررسی بخش دوم لایحه بودجه سال ۱۴۰۴: اعتبارات محرومیت‌زدایی.

گزیده سیاستی

اعتبارات هزینه‌ای که برای استان‌های کشور در لایحه بودجه سال ۱۴۰۴ پیش‌بینی شده، معادل ۶۷ هزار میلیارد تومان و اعتبارات تملک‌دارایی سرمایه‌ای معادل ۲۰۴ هزار میلیارد تومان است که از ۵ محل تملک‌دارایی سرمایه‌ای استانی، ۳ درصد درآمد حاصل از صادرات منابع نفتی، استفاده متوازن از امکانات کشور، ۰/۲۷ درصد مالیات بر ارزش افزوده و اعتبارات انتقال یافته از ملی به استانی تشکیل شده است.

مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

تهران، خیابان پاسداران، روبروی پارک نیاوران (ضلع جنوبی، پلاک ۸۰۲)

تلفن: ۷۵۱۸۳۰۰۰ صندوق پستی: ۱۵۸۷۵-۵۸۵۵ پست الکترونیک: mrc@majles.ir

وبسایت: rc.majles.ir